

Hans Anten

De meest Delftse Delftenaar. De briefwisseling Dr P.H. Ritter Jr. - Dirk Coster (1920-1956). Bezorgd en van aantekeningen voorzien door Jan J. van Herpen, met een nawoord van Theun de Vries. Bibliotheek der Rijksuniversiteit te Utrecht/ HES Uitgevers, Utrecht 1987. 305 pp.

Onder de titel *De meest Delftse Delftenaar* verscheen in september 1987 de vierde briefwisseling uit het Archief Ritter van de Utrechtse Universiteitsbibliotheek. Dit deel bevat de correspondentie van Ritter met de criticus-essayist Dirk Coster. De briefwisseling bestrijkt een periode van ruim 35 jaar; de eerste brief is uit 1920, de laatste schrijft Coster enkele weken voor zijn dood in 1956. Als bekend was Costers toonaangevende rol in de literatuur definitief uitgespeeld in 1933, toen Du Perron zijn *Uren met Dirk Coster* in boekvorm publiceerde. Dit gegeven heeft zijn weerslag op de correspondentie - in totaal 82 brieven van Ritter en 87 brieven van Coster -, die voor het grootste gedeelte de periode na 1933 beslaat. In toenemende mate illustreren de teksten wat Coster in 1952 opmerkt: 'Ik besta niet meer voor "de litteratuur", maar die litteratuur bestaat ook niet meer voor mij.' Het zijn dan ook vooral publicaties van de correspondenten zelf die over en weer positief besproken worden. Met lof voor elkaar zijn de auteurs niet zuinig. Coster meldt Ritter bijvoorbeeld dat hij hem rekent tot onze grootste essayisten, en Coster wordt door Ritter in 1952 de 'door geen latere generaties overtroffen prozaïst' genoemd. Deze blikvernauwing is ook merkbaar in de relatief spaarzame momenten dat over anderen een mening wordt gegeven. Zo geeft Coster nog in 1955 een opinie over Vestdijk waarvan de teneur typerend genoemd kan worden voor het vooroorlogse onthaal van deze auteur in confessionele kring: 'Wat heeft deze met al die boeken en al die roem, bijgedragen tot het kleine kapitaaltje schoonheid en goedheid in de wereld?? Ik vrees: angstwekkend weinig.' Het zich miskend weten is een aspect dat met name op indirecte wijze dikwijls manifest wordt. Het lijkt erop dat de hunkering van Ritter en Coster naar officiële erkenning recht evenredig is aan hun besef van miskennis. Zowel de aandacht voor mogelijkheden een stipen-

[p. 447]

dium, ridderorde of eredoctoraat te bemachtigen, als de plaats in deze briefwisseling ingeruimd voor huldgingen van Coster ter gelegenheid van zijn vijftigste, zestigste en vijfenzestigste verjaardag, kunnen in dit kader geplaatst worden. Het zijn deze feesten die twee keer de relatie verkoelen, wanneer Coster in zijn dankbetuigingen Ritters naam onvermeld laat. Naar aanleiding van Costers laatste verjaardagsbanket in 1952 schrijft de diep teleurgestelde Ritter een brief die de gebruikelijke ingetogen zakelijke toon grotendeels mist: 'Ge hebt overigens de verdiensten van al uw vrienden haarfijn gëanalyseerd [sic], mijn naam hebt ge zelfs niet genoemd. En dat na een bijna vijftigjarige vriendschap, waarin ik niet opgehouden heb, openbaar Uw verdiensten in het licht te stellen en in moeilijke ogenblikken voor uw erkenning te vechten [...] Gij hebt nimmer, gedurende al die tijd, dat wij elkaër kennen, U publiekelijk met mij bemoeid.' Wat Ritter in deze niet verzonden brief stelt is juist.

Meer dan 25 keer schreef of sprak Ritter over Coster, terwijl Coster nimmer een publicatie van Ritter heeft besproken, ondanks herhaalde aansporingen van Ritter zulks te doen.

Jan J. van Herpen, de bezorger van de briefwisselingen uit het Archief Ritter, heeft alle bewaard gebleven teksten van Ritter over Coster in deze uitgave opgenomen. Zijn annotaties in de verbindende teksten tussen de chronologisch en integraal opgenomen brieven zijn meestal bijzonder informatief en verhelderend. Soms echter ontbreekt literair-historische toelichting die voor een goed begrip noodzakelijk is. Zo krijgt de raillerende opmerking over *De vrije bladen* in een brief van Coster uit 1931 geen reliëf door de vermelding dat *De vrije bladen* een letterkundig tijdschrift is dat in 1924 werd opgericht. Hier had iets gezegd moeten worden over de jarenlange aanvallen van Marsman en Binnendijk in dit tijdschrift op Costers bloemlezing *Nieuwe geluiden*.

In een apart hoofdstuk wordt ingegaan op de uitgaven van de *Verzamelde werken* van Coster, waartoe onder anderen Ritter het initiatief nam. In 1961 verschenen de eerste vier delen onder toezicht van Henriëtte de Beaufort. Deel 1 t/m 3 geeft een bloemlezing uit de brieven van Coster, waarop de briefwisseling Ritter - Coster een aanvulling en correctief vormt. Ze laat zien dat De Beaufort hele stukken uit brieven heeft gesupprimeerd.

De meest Delftse Delftenaar bevat verder nog een nawoord van Theun de Vries, eens de jongste medewerker aan Costers tijdschrift *De stem*, een lijst van Ritters publicaties over Coster en diens oeuvre, een bibliografie waarin Paul de Wispelaere's helaas ongepubliceerde omvangrijke dissertatie *Van Stem tot anti-stem* uit 1974, naast een doctoraalscriptie, wel opgenomen had mogen worden, en een naamregister.

Voor de studie van leven en werken van Ritter of Coster lijkt me dit boek met de volledige correspondentie uiterst nuttig; omvang en aard van de briefwisseling rechtvaardigen mijns inziens die volledigheid onvoldoende voor wie het in eerste instantie te doen is om de literatuurgeschiedenis in algemene zin. Naar aanleiding van de briefwisselingen met Slauerhoff, Willem en Jeanne Kloos, en Herman de Man sprak ik de wens uit gedeelten van verschillende briefwisselingen in één uitgave te bundelen. (Zie *De nieuwe taalgids* 81 (1988), nr. 3, p. 253-255). Als inzicht in de literatuurgeschiedenis beoogd wordt, geeft het hier besproken boek geen reden die mening te herzien.

Rijksuniversiteit Utrecht

In: *De Nieuwe Taalgids* 81 (1988), nr. 5.